

# Gombos Katalin

## Versenypolitika

### Bevezetés

A verseny az élet szinte minden területén jelen van, befolyásolja mindennapi tevékenységeinket. Gondoljunk csak a sportra, egy munkahelyi állásinterjúra, egy versenyvizsgára, az egymás mellett létező tudományos elképzelések szellemi csatáira, vagy különböző művészetek befogadó közönségért folytatott ténykedésére. Úgy is fogalmazhatunk, hogy sok területen – akár észrevétlenül is – versenyben vagyunk. Ezek a megszokott és velünk élő versenyhelyzetek állandó kihívás elé állítanak bennünket, folyamatos megmérettetésre készítetnek, ami a felkészülésből adódó állandó nyomás – amit stresszként is megélhetünk – kényszere mellett segít abban, hogy karbantartsuk készségeinket, testi és szellemi kvalitásainkat.<sup>1</sup>

Nincs ez másként a piaci folyamatok esetén sem, ahol a piac szereplői, a vállalkozások a fogyasztók bizalmának elnyeréséért dolgoznak oly módon, hogy a tevékenységük egyébként eredményes legyen, a versenyben talpon tudjanak maradni, és olyan nyereséget termeljenek, amely a megélhetésüket, fejlődésüket is lehetővé teszi. A gazdasági verseny olyan komplex gazdasági, társadalmi jelenség, helyzet, amelyben a vállalkozások az egyéni üzleti céljaiktól (profitnövelés, minél magasabb piaci részesedés megszerzése) vezérelve és egymás céljaitól függetlenül versengenek a fogyasztók kegyeiért, a piacok meghódításáért. A piaci verseny alapvetően befolyásolja a gazdasági teljesítményt, és a piaci szereplőket arra ösztönzi, hogy jobb minőségű termékek előállításával, kiterjedt szolgáltatások nyújtásával a fogyasztók bizalmát elnyerjék. A fogyasztók szemszögéből ez azt jelenti, hogy a piaci verseny eredményeként versenyképes árakon juthatnak hozzá árukhoz, szolgáltatásokhoz.<sup>2</sup>

Az uniós versenypolitika a szabad versenyre mint a nyitott piacgazdaság egyik kulcselemére épülve azt kívánja biztosítani, hogy a belső piacon a verseny ne torzulhasson, mivel gondoskodik róla, hogy az ott tevékenykedő minden vállalkozásra azonos szabályok vonatkozzanak.<sup>3</sup>

### A szakpolitika fejlődéstörténete

Már az alapító hatok (Franciaország, Olaszország, Németország, Belgium, Hollandia, Luxemburg) által 1951. április 18-án aláírt és 1952. július 25-én hatályba lépett Európai Szén- és Acélközösségről (ESZAK) szóló Párizsi Szerződés<sup>4</sup> tartalmazott rendelkezést a szén- és acélipar vonatkozásában a termékek szabad mozgására és a termelés erőforrásaihoz való szabad hozzáférésre;

<sup>1</sup> Dán Judit – Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: *Bevezetés az Európai Unió versenyjogába*. Szeged, JATE Press, 2014. 11.

<sup>2</sup> A megállapítások közgazdasági alapjait lásd: Boytha Györgyné – Tóth Tihamér (szerk.): *Versenypolitika*. Budapest, PPKE JÁK, 2010. 19–26.

<sup>3</sup> Lásd részletesebben: Tóth Tihamér: *Uniós és magyar versenyjog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2020b.

<sup>4</sup> E szerződés ma már nem hatályos, 50 évre kötötték.

a torzulások elkerülése érdekében az állandó piacfelügyeletre; és ezek kísérőjeként a versenyszabályok tiszteletben tartására és az árak összehasonlíthatóságára; valamint a szén- és acélágazat modernizálásának és átalakításának támogatására. Ezek a rendelkezések az Európában nemzeti szinten már megjelent német versenyjogi szabályok<sup>5</sup> mintájára jelentették a versenyjog néhány alapvető tételét.

Az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) létrehozó, 1957. március 25-én aláírt és 1958. január 1-jén hatályba lépett Római Szerződés (EGKSz) már azt tűzte ki feladatául, hogy a közös piac létrehozásával, valamint a tagállamok gazdaságpolitikáinak fokozatos közelítésével a Közösség egész területén mozdítsa elő a gazdasági tevékenységek harmonikus fejlődését, a folyamatos és kiegyensúlyozott gazdasági növekedést, a nagyobb stabilitást és az életszínvonal gyorsabb emelkedését, valamint a tagállamok közötti kapcsolatok szorosabbá tételét.<sup>6</sup> Ezen elképzelések megvalósítása céljából az EGK tevékenysége magában foglalta – többek között – egy olyan rendszer bevezetését, amely megakadályozza a közös piaci verseny torzulását.<sup>7</sup> A későbbi alapítószerződés-módosítások – az Egységes Európai Okmány, a Maastrichti Szerződés, az Amszterdami Szerződés és a Nizzai Szerződés – ezen a célkitűzésen jelentősen nem változtattak. A Maastrichti Szerződéssel módosított, Európai Közösségeket létrehozó szerződés (EKSz) 4. cikke a megvalósítandó közös gazdaságpolitika alapjaként jelölte meg a nyitott piacgazdaságot és a szabad versenyt, amely rendelkezésből következik, hogy ez is a versenyjog központi szerepét megerősítő rendelkezés.<sup>8</sup>

A szabályozás irányában változás a 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződéssel következett be. A Lisszaboni Szerződés teljes egészében átstrukturálta a szerződések általános rendelkezéseit. Az EKSz 3. cikk g) pontjában még szövegszerűen szereplő versenyvédelmi célkitűzés a módosított szövegből teljesen kikerült, és ezzel együtt az egész cikket átformálták. A jogirodalom aggodalommal figyelte ezt a változást, mert első ránézésre úgy tűnhetett, hogy elveszítette az EU a torzulásmentes verseny mint célkitűzés megvalósítását. A megváltozott szerkezetű szabályozásban azonban az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSz) 3. cikke (1) bekezdés b) pontja az EU kizárólagos hatáskörébe tartozó területként a belső piac működéséhez szükséges versenyszabályok megállapítását említette, így kapcsolt módon, a belső piaccal való szoros összefüggésben jelent meg a versenypolitika. Ezen túl – más szabályozási módszerrel – a korábbi EKSz 3. cikk g) pontjának lényege sem tűnt el, mert szövege átkerült az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz) és az EUMSz mellé csatolt, a belső piacról és a versenyéről szóló (27.) jegyzőkönyvbe, amely jogilag külön dokumentumban ugyan, de az elsődleges uniós jog részeként és kötelező erővel tartalmazza a versenyjog szempontjából lényeges alkotmányos alapokat. A (27.) jegyzőkönyv szerint az EUSz 3. cikkében meghatározott belső piac olyan rendszert foglal magában, amely biztosítja azt, hogy a verseny ne torzuljon. E célból az Európai Unió szükség esetén intézkedéseket fogad el a Szerződések rendelkezései, köztük az EUMSz 352. cikke alapján.

A fentiek mellett az EUMSz számos egyéb rendelkezése is tartalmaz versenyjogi előírásokat. Például az EUMSz 119. cikke szerint a tagállamok és az Unió a szabad versenyen alapuló nyitott

<sup>5</sup> Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, 'UWG', 1909.

<sup>6</sup> EGKSz 2. cikk.

<sup>7</sup> EGKSz 3. cikk f) pont, Maastricht után EKSz 3. cikk g) pont.

<sup>8</sup> Tóth Tihamér: *Az Európai Unió versenyjoga*. Budapest, Wolters Kluwer, 2016. 59–60.

piacgazdaság elvével összhangban tevékenykednek, ezáltal elősegítve az erőforrások hatékony elosztását.<sup>9</sup>

Arról, hogy a megváltozott szabályozási logika nem jelenti a versenypolitika súlyának hátrébe szorulását, egyértelmű megfogalmazással az Európai Unió Bírósága nyilvánított véleményt. A C-496/09. sz. Európai Bizottság kontra Olasz Köztársaság ügyben a Bíróság az Olasz Köztársaság által elkövetett jogsértés súlyosságát illetően emlékeztetett a szerződésnek az Európai Unióra ruházott lényeges feladatok egyikének kifejeződését jelentő, a versenyre és különösen az állami támogatásokra vonatkozó rendelkezései alapvető jellegére. A Bíróság ezt az alapvető jeleget az EUSz 3. cikk (3) bekezdéséből, valamint a belső piacról és a versenyről szóló 27. jegyzőkönyvből vezette le, és a *jegyzőkönyv jogi erejét* illetően megerősítette, hogy az az EUSz 51. cikk alapján a *Szerződések szerves részét képezi*. Mindezek alapján a belső piac olyan rendszert foglal magában, amely biztosítja azt, hogy a verseny ne torzuljon.<sup>10</sup> Ezért a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatások visszatéríttetése arra irányul, hogy megszüntesse a verseny azon *versenyelőnyből fakadó torzulását*, amelyet a támogatás kedvezményezettje a piacon a versenytársaival szemben élvezett, helyreállítva ezzel az említett támogatás nyújtása előtti helyzetet.<sup>11</sup>

A Lisszaboni Szerződést követő időkben az EUSz 6. cikk (1) bekezdésének az a rendelkezése is felértékelődött a versenyjogi ügyekben, amely szerint az Európai Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Alapjogi Charta) 2000. december 7-i, Strasbourgban 2007. december 12-én kigazított szövegében foglalt jogokat, szabadságokat és elveket; e Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések.<sup>12</sup> Az ily módon az elsődleges jog rangjára emelt Alapjogi Charta 16. cikke is megerősíti a vállalkozás szabadságát, és számos egyéb, főként a joghoz, igazságszolgáltatáshoz való megfelelő hozzájutást garantáló eljárási jogosítvány<sup>13</sup> is kiegészíti a jogérvényesítés lehetőségeit (lásd például meghallgatáshoz való jog, fegyveregyenlőség elve, tisztességes eljáráshoz<sup>14</sup> való jog).<sup>15</sup>

A versenypolitika gazdasági alapjait illetően is végezhető korszakolás. Az európai integráció kezdetektől törekedett a verseny szempontjából is jelentős állomásokként a szabadkereskedelmi övezet, a vámunió, a közös piac elérésére, majd az egységes belső piac megteremtésével a tagállamok közötti kereskedelmet akadálymentessé tenni. Az áruk, szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlása azonban szükségszerűen hatott a versenyjogi szabályozás irányába is, mert a négy szabadság egyben megnyitotta az utat a vállalkozások határon átnyúló versenykorlátozó akciói előtt. Ezek szabályozása, azaz a gazdasági folyamatok versenyjogi eszközökkel

<sup>9</sup> EUMSz 119. cikk.

<sup>10</sup> C-496/09. sz. Európai Bizottság kontra Olasz Köztársaság ügyben 2011. november 17-én hozott ítélet ECLI:EU:C:2011:740, 60. pont.

<sup>11</sup> C-496/09. sz. Európai Bizottság kontra Olasz Köztársaság ügyben 2011. november 17-én hozott ítélet ECLI:EU:C:2011:740, 61. pont.

<sup>12</sup> EUSz 6. cikk (1) bekezdés.

<sup>13</sup> Szűcs Anikó Edit: Az alapjogok érvényesülésének követelménye az Európai Unió Bizottságának helyszíni vizsgálata során. *Acta Humana*, 6. (2018a), 2. 119–127.

<sup>14</sup> Tóth András: Az EU tisztességes eljárásra vonatkozó követelményének érvényesülése a csatlakozást követő magyar versenyfelügyeleti eljárásban. In Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkat követő hazai és európai jogfejlődés*. Budapest, Wolters Kluwer, 2020. 437–453.

<sup>15</sup> A versenyjog területén is egyre inkább érvényesülő alapjogi szemléletről lásd: Simon Emese Réka: Versengő alapjogok. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 57–63.

való befolyásolása nélkül a „nagy hal megeszi a kis halat” effektus áll be, így a tisztességes versenyfeltételek nem biztosíthatók. A versenypolitikának ugyanis amellett, hogy el szeretné érni az előállított termék a lehető legolcsóbban piacra kerülését (hatékonysági funkció), feladata a termelési tényezők optimális, hatékony felhasználását lehetővé tenni (forráselosztó funkció), elérni az innovációt és a fejlődést (fejlesztési funkció), a teljesítményarányos jövedelemelosztást (elosztó funkció), és mindezek biztosítására olyan mértékű és mélységű gazdasági beavatkozást tenni, amely a szabad, de tisztességes, szabályozott körülmények közötti versenyt teremti meg és tartja fenn.<sup>16</sup>

## Szakpolitikai reformok

A versenypolitika tekintetében a legnagyobb változások a jogalkalmazási modell változásain érhetők tetten. A kezdeti időkben az 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet<sup>17</sup> olyan centralizált rendszert hozott létre, amelyben bejelentési rendszer alapján a versenyt korlátozó megállapodások tilalma alól nyújtott mentesítés alkalmazására vonatkozó intézkedéseket a Bizottság volt jogosult megtenni. A versenypolitika legfőbb irányítója, az Európai Bizottság 2004. május 1-ig az egyedi mentesség megadását és az úgynevezett nemleges megállapítások közlését, ezen kívül pedig a vállalatok közötti koncentrációt elutasító vagy jóváhagyó döntését, állami támogatások engedélyezését vagy megtiltását is határozati formában hozta. Ez azt jelentette, hogy minden engedélyköteles volt, és *ex ante* vizsgálatot igényelt. Ez – amellett, hogy jelentős költségeket rótt a vállalkozásokra – jelentősen lekötötte a Bizottságot, és megakadályozta abban, hogy erőforrásait a legsúlyosabb jogsértések elleni fellépésre összpontosítsa. A 17. rendelettel létrehozott centralizált rendszer meggátolta azt is, hogy a közösségi versenyszabályokat a tagállamok bírósági és versenyhatósági alkalmazzák.

Az uniós jogalkotók ezért egy új szemléletű eljárási rend bevezetéséről döntöttek. A 2002. december 16-án elfogadott és 2004. május 1-jén hatályba lépett – modernizációs rendeletként is emlegetett – 1/2003/EK rendelet<sup>18</sup> a jogalkalmazás súlypontját és logikáját változtatta meg. A legnagyobb terhet jelentő egyedi mentesítési rendszerben decentralizálta a jogalkalmazást, így lehetővé tette a korábban kizárólag az Európai Bizottság által alkalmazott versenyjogi szabályok uniós tagállamok versenyhatóságai és bíróságai szintjén történő alkalmazását. Ily módon megnövelte a nemzeti trösztellenes hatóságok és bíróságok uniós versenyjogi szabályozás végrehajtásában betöltött szerepét. A reform eredményeként lehetővé vált, hogy a tagállamok versenyhatóságai és bíróságai ne csak az EKSz – a Bíróság joggyakorlata alapján már közvetlenül hatályosnak minősített – akkori 81. cikk (1) bekezdését [jelenlegi EUMSz 101. cikk (1) bekezdését] és 82. cikkét (jelenlegi EUMSz 102. cikkét) alkalmazzák, hanem az EKSz 81. cikke (3) bekezdését is.<sup>19</sup> A modernizációs rendelet hatálybalépése után tehát anélkül, hogy az akkori EKSz szövegéhez hozzányúltak volna, megszűnt az egyedi mentesség, az EKSz 81. cikk (3) bekezdése közvetlenül hatályossá vált, vagyis a vállalatoknak azóta maguknak kell eldönteniük azt, hogy az általuk

<sup>16</sup> Boytha-Tóth (2010): i. m. 19–26.

<sup>17</sup> 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet. HL 13 204/62, 1962. február 21.

<sup>18</sup> A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról.

<sup>19</sup> Bóka János – Gombos Katalin – Papp Tekla – Pomeisl András József: *Commercial and Economic Law in Hungary*. Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2019. 233.

megkötött megállapodások megfelelnek-e a (3) bekezdésben foglalt négy fő kritériumnak (önértékelés – self assessment). Az eljárási reformhoz kötődően a Bizottság egy sor jogértelmezést segítő közleményt bocsátott ki, amelyek előmozdítják a helyes irányú decentralizált jogalkalmazást. Azzal pedig, hogy a Bizottság adminisztratív munkaterhe a reform eredményeként jelentősen csökkent, lehetővé vált, hogy a Bizottság az erőforrásait a legsúlyosabb, határokon átnyúló versenyjogi szabályszegésekre összpontosítsa.

## A szakpolitika aktuális jellemzése

A szakpolitika<sup>20</sup> fő anyagi jogi területei az *antitrösztjog*, a *tagállamokra vonatkozó anyagi versenyszabályok*<sup>21</sup> és a legújabbként önállósulni látszó *fogyasztóvédelmi*<sup>22</sup> *versenyjog*.<sup>23</sup> Ezekhez járul az igények érvényesítésére vonatkozó *versenyjogi eljárási szabályok* köre.<sup>24</sup>

Az EUMSZ VII. címének 1. fejezete fekteti le az uniós versenyjogi szabályok alapjait. Az EUMSZ versenyre vonatkozó szabályai (elsősorban a 101–109. cikkek), valamint az ezek alapján megalkotott másodlagos jogforrások rövid bemutatása következik.

Az EUMSZ 101. cikke megtiltja a vállalkozások közötti olyan megállapodásokat, összehangolt magatartásokat és a vállalkozások társulásainak döntéseit, amelyek célja vagy hatása a belső piaci verseny akadályozása, korlátozása vagy eltorzítása. Az EUMSZ felsorolja a tipikus elkövetési magatartásokat, így idesorolható a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése; a termelés, az értékesítés, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozása vagy ellenőrzése; a piacok vagy a beszerzési források felosztása; egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek; a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához. A 101. cikk (3) bekezdésében megjelölt négy feltételt teljesítő megállapodások mentesülnek a semmisség jogkövetkezménye alól, és csoportmentesítéssel is lehetőség van bizonyos megállapodásfajtákat kivenni a hátrányos jogkövetkezmények alól.

Az EUMSZ 102. cikke a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést tiltja. E cikkben is találunk nem taxatív felsorolást az e tilalom alá eső magatartásokról, amelyek: tisztességtelen beszerzési vagy eladási árak, illetve egyéb tisztességtelen üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett kikötése;

<sup>20</sup> A versenyjogi szakpolitikai területről átfogóan lásd: Vörös Imre: *Az európai versenyjogok kézikönyve*. Budapest, Logod, 1996; Richard Whish – David Bailey: *Competition Law*. Oxford, Oxford University Press, 2015.

<sup>21</sup> Szűcs Anikó Edit: A versenyjog kiemelt szerepe napjainkban. In Szabó Miklós (szerk.): *Doktoranduszok Fóruma*. Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2017a. 341–347.

<sup>22</sup> Szegedi László: *Közigazgatási bírói jogvédelem uniós átalakulás alatt? Eltérő jogvédelmi mércék az EU jogának tagállami és uniós végrehajtása során*. Budapest, HVG-ORAC, 2019. 116–139.

<sup>23</sup> Gombos Katalin: A gazdaság és a jog egyes találkozási pontjai – adalékok az európai fogyasztóvédelmi versenyjoghoz. In Halm Tamás – Hurta Hilda – Koller Boglárka (szerk.): *Gazdasági, politikai és társadalmi kihívások a 21. században. Ünnepi kötet a 65 éves Halmai Péter tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 315–323.

<sup>24</sup> Gombos Katalin: A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 11–14.

a termelés, az értékesítés vagy a műszaki fejlesztés korlátozása a fogyasztók kárára; egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek; a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.

Az EUMSZ 103. cikke teremti meg a jogalapot arra, hogy a 101–102. cikk gyakorlati megvalósulása érdekében a Tanács a Parlamenttel konzultálva, a Bizottság javaslata alapján megfelelő rendeleteket és irányelveket fogadjon el. A 103. cikk öt témakört jelöl meg elsődleges szabályozási tárgyként: a 101. cikk (1) bekezdésében és a 102. cikkben megállapított tilalmak betartásának biztosítása *pénzbírság vagy kényszerítő bírság* előírásával; a 101. cikk (3) bekezdésének alkalmazására *részletes szabályok megállapítása*, figyelembe véve egyrésről a hatékony felügyelet biztosításának, másrésről a hatósági ellenőrzés lehető legnagyobb mértékű egyszerűsítésének szükségességét; szükség esetén a 101. és 102. cikk rendelkezései hatályának meghatározása a gazdaság különböző ágazataiban; a Bizottság, illetve az Európai Unió Bírósága e bekezdés rendelkezéseinek alkalmazása terén betöltendő feladatainak meghatározása; a nemzeti jogszabályok és a versenypolitika, különösen az e cikk alapján elfogadott rendelkezések közötti kapcsolat meghatározása.

Az EUMSZ 104. cikke mondja ki azt a gyakorlatban jól érvényesülő szabályt, hogy az EUMSZ 103. cikk alapján elfogadott rendelkezések hatálybalépéséig a tagállamok hatóságainak az EUMSZ 101. és 102. cikkek alá eső ügyekben saját joguk figyelembevétele mellett az EUMSZ 101. és 102. cikkeknek megfelelő döntéseket kell hozniuk.

Az EUMSZ 105. cikke a Bizottság EUMSZ 101. és 102. cikkek alkalmazása során betöltött szerepét, főbb feladatait írja körül. Ez a cikk ad felhatalmazást a Bizottság számára a csoportmentesítési rendeletek meghozatalára.

Az EUMSZ 106. cikke azt kívánja biztosítani, hogy a versenyszabályok a gazdasági szféra állami részvétellel működő felében is irányadók legyenek. Az generálisan kijelenthető, hogy az állami szektorra is irányadók a versenyszabályok, azonban több tekintetben sajátosságokkal. Azért is szükséges az állami vállalatokra, közvállalkozásokra vonatkozó szabályokat a vállalkozásoktól elkülönítetten szabályozni, mert különösen általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások esetén a versenyjogi szabályok érvényesülése és a kötelező állami feladatok ellátása között kell a szabályozásban megfelelő egyensúlyt találni, ami végeredményben azt jelenti, hogy olyan mértékben tartoznak a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását.

Az EUMSZ 108–109. cikkei az állami támogatásokkal<sup>25</sup> kapcsolatos uniós rendelkezéseket tartalmazzák. A fő szabály az, hogy az állami támogatások összeegyeztethetetlenek a közös piac működésével, ha a meghatározott vállalkozásoknak vagy termelési ágazatoknak nyújtott kedvezmények alkalmasak a verseny torzítására, és a tagállamok közötti versenyt hátrányosan befolyásolják. Az EUMSZ tartalmaz bizonyos kivételi lehetőségeket, és a legfontosabb eljárási szabályokat is meghatározza.

Az állami támogatások területe a 21. században más politikákkal is szoros kölcsönhatásban áll. A versenypolitika regionális politikával való összefüggéseit vizsgálva kijelenthető, hogy a támo-

<sup>25</sup> Szirbik Miklós: Az európai állami támogatási szabályok új rendszere: Ulrich Soltész, a *Neue Juristische Wochenschrift* című német jogtudományi folyóirat 2014. évi 43. számában megjelent tanulmánya alapján. *Állami Támogatások Joga*, (2015), 6. 45–62.

gatási rendszerek egyik súlypontjába a kis- és középvállalkozások (kkv-k) kerültek. A 2008-as pénzügyi és gazdasági válságból, valamint a napjainkban zajló pandémiás helyzetből is a kilábalás útjaként<sup>26</sup> mutatkozik a versenypolitikai célok expanziója a „klasszikus” konvergencia rovására.<sup>27</sup>

A versenypolitika területén *másodlagos jogforrások* születnek a fenti felhatalmazások alapján olyan jogterületekre, amelyekre az EUMSZ valamely rendelkezése már anyagi jogi szabályt ad. Ilyen például a versenykorlátozó megállapodások tilalma esetén az 1/2003/EK modernizációs rendelet vagy a csoportmentesítési rendeletek, amelyek – azért, mert több előny fűződik bizonyos megállapodásokhoz, mint amennyi versenykorlátozó hátrányt okoznak a piacon – mentesítenek a 101. cikk hátrányos jogkövetkezményei alól.

Vannak olyan versenyjogi jogterületek, amelyekre az anyagi jogi és eljárási szabályokat egyaránt másodlagos jogforrások határozzák meg. Ilyen a fúziós szabályozásra irányadó 139/2004/EK rendelet.<sup>28</sup> Meg kell említeni a fogyasztóvédelmi versenyjogi szabályokat is, itt két fontos irányelv, a 2006/114/EK irányelv, továbbá a 2005/29/EK irányelv érdemel említést.<sup>29</sup> A fogyasztóvédelmi versenyjog születésének indoka, hogy a versenyjog eszközeivel védeni szükséges a fogyasztót is, mert az ő döntéseinek tisztességtelen módszerekkel történő befolyásolása egyúttal a versenyt is torzíttja, a tisztességes versenytársak érdekeit is sérti. A tisztességes verseny hatékonyságához elengedhetetlen ugyanis, hogy a versenyjogi jogviszonyban a vállalkozás indokolt, kiszámítható döntéseket hozzon, és a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztó is tisztességtelen befolyásolástól mentesen, észszerűen döntsön. Ehhez pedig annak a jogszabályi környezetnek a megteremtése indokolt, ahol a fogyasztó a megalapozott döntéséhez szükséges információval bír. Ezért a fogyasztóvédelmi versenyjog legjelentősebb jogterületei a megtévesztő reklámra<sup>30</sup> és a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra<sup>31</sup> vonatkozó szabályok.

A versenyjog területén különösen nagy jelentősége van a *soft law* eszközöknek. Ebben a körben a Bizottság által kiadott közlemények bírnak jelentős súllyal. Példaként említhető az EUMSZ 101. cikke kapcsán az engedékenységi politika (*leniency policy*) szabályozása. Az engedékenységi politika lényege, hogy a versenyre legveszélyesebb (*hard core*) kartellek résztvevői mentesülhetnek a hátrányos jogkövetkezmények alól, vagy mérsékelt szankcióra számíthatnak, amennyiben maradéktalanul feltárják az általuk másokkal megvalósított versenykorlátozó magatartás részleteit, valamint a rendelkezésükre álló bizonyítékokat is a versenyhatóság rendelkezésére bocsátják. A jogintézmény célja a jogsértő megállapodások destabilizálása azáltal, hogy bármely, a kartellben részes fél tarthat attól, hogy a másik, ugyancsak részt vevő vállalkozás felrúgja

<sup>26</sup> Gombos Katalin – Szűcs Anikó Edit: State Aid in the Times of COVID-19 Pandemic. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, 9. (2021), 1. 74–90.

<sup>27</sup> Pálné Kovács Ilona – Tuka Ágnes – Schmidt Andrea – Vadál Ildikó – Kákai László: *Regionalizmus és területi kormányzás*. Pécs, PTE Bölcsészettudományi Kar Politikai Tanulmányok Tanszék, 2011.

<sup>28</sup> A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete).

<sup>29</sup> Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: Fogyasztóvédelem. In Dán Judit – Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: *Bevezetés az Európai Unió versenyjogába*. Szeged, JATE Press, 2014. 107–124.

<sup>30</sup> A Tanács 84/450/EGK irányelve (1984. szeptember 10.) a megtévesztő reklámra vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

<sup>31</sup> Az Európai Parlament és Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 1.) a belső piacon a vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatáról.

a kötött megállapodást immunitásáért cserébe.<sup>32</sup> Az engedékenységi politika alapvetően tagállami szabályozás révén valósul meg, azonban észszerű indoka van annak, hogy a szabályozásban ne legyenek jelentős különbségek. Ezt a célt soft law eszközzel kívánja a Bizottság elérni.

A versenypolitika területén a Bizottság által versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok is nagy számban születnek. Ezek felülvizsgálatát a Törvényszék végzi el,<sup>33</sup> a Törvényszék által hozott ítéletekkel szembeni jogorvoslatot pedig a Bíróság látja el. Miután a Bizottság uniós versenyhatósági feladatokat is ellát, az ennek keretében hozott határozatok és azok bírói felülvizsgálata jelentős számú esetet eredményez, a versenypolitika joggyakorlatának alakításában a többi szakpolitikához képest jelentősebb szerepe van az *esetjognak*.

Az *eljárásjogi szabályok* közül kiemelkedő jelentősége van a Bizottság és a tagállami versenyhatóságok közötti együttműködést lehetővé tevő Európai Versenyhálózatnak (*European Competition Network – ECN*) és az 1/2003/EK rendelet eljárásjogi rendelkezéseinek, különösen a Bizottság és a tagállami hatóságok, bíróságok közötti együttműködést megalapozó szabályoknak.

Az európai versenyjogban a versenypolitika két szinten is kikényszeríthető: közérdekű jogérvényesítéssel (*public enforcement*) és magánjogi jogérvényesítéssel<sup>34</sup> (*private enforcement*) is. A közérdekű jogérvényesítés fő jellemzője az, hogy a versenyhatósági feladatokkal felruházott Bizottság (tagállami érvényesítés esetén a tagállami versenyhatóság) a versenyhez fűződő közérdek védelmében, alapvetően hivatalból eljárva (*ex officio*) versenyfelügyeleti eljárásokat folytat, és szükség esetén különböző, közigazgatási jogi természetű szankciókat alkalmaz. Magánjogi jogérvényesítésről akkor beszélünk, ha egy vállalkozással szemben bíróság előtt egyéni jogvédelem keretében egy fogyasztó vagy egy vállalkozás érvényesít igényt arra történő hivatkozással, hogy a perelt vállalkozás versenyjogilag is tiltott magatartásával a jog által védett, alapvetően vagyoni érdekeit sérti. Ez utóbbi tekintetében nagy jelentőségű a 2014/104/EU irányelv,<sup>35</sup> amely a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szól.<sup>36</sup>

## A szakpolitika jövője

A versenypolitika folyamatosan, dinamikusan fejlődik. Fontos kíváncságot, hogy a versenyhatóságok függetlenül végezhessek tevékenységüket. Ezen túl a jogérvényesítés területén kell

<sup>32</sup> Lásd: Bizottsági közlemény a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről. HL C 298, 2006. december 8. 17.

<sup>33</sup> A határozatok felülvizsgálatának jelentőségéről lásd: Szűcs Anikó Edit: *Judicial Review of the Merger Decisions of the European Commission. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, (2018b), 1. 272–289.

<sup>34</sup> Tóth András: A magánjogi jogérvényesítés jogintézményének háttere. In Polauf Tamás (szerk.): *Versenypolitikai kártérítési perek – Kézikönyv a joggyakorlat számára*. Budapest, Wolters Kluwer, 2018. 33–53.

<sup>35</sup> Lásd: Miskolczi Bodnár Péter: Versenyjogsértéssel okozott károk megtérítése – egy a magyar jog számára iránymutató irányelv átültetése. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 19–48.; Jerney Leona: A kartelljogi jogsértések magánjogi jogkövetkezményei. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 49–56.

<sup>36</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 2014. november 26-i 2014/104/EU irányelve a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról.

hatékonyságot növelő intézkedéseket tenni. A tagállami eljárások közelítése a záloga lehet annak, hogy egy valódi közös európai jogérvényesítési versenyjogi térség alakulhasson ki. Míg számos anyagi és eljárási kérdésben teljesnek tekinthető a jogharmonizáció az 1/2003/EK tanácsi rendelet kötelező rendelkezései folytán, addig a versenykorlátozásokra vonatkozó eljárásjog, bírságolási politika és engedékenységi politika a nemzeti jogok hatálya alatt maradt, bár a tagállamok önkéntes alapú *szoft konvergenciát* értek el számos területen.<sup>37</sup> A tagállami jogszabályoknak az ezeken a területeken megvalósuló jogharmonizációs eszközökkel való közelítése ugyanakkor jelentősen hozzájárul az uniós versenyjogi együttműködés hatékonyságához. A szabályok különbözősége csökkenti az uniós jog alkalmazásának kiszámíthatóságát.<sup>38</sup>

A 2021–2027 közötti, következő többéves pénzügyi keret idején is várható e terület jelentőségének növekedése, miután a gazdaságélénkítés, a vállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése, a kkv-szektor folyamatos erősítése változatlan célkitűzés. A Covid-19-világjárvány hátrányos gazdasági következményeinek kiküszöbölésére jelentős támogatások várhatók, ami a támogatások joga területén a korábbinál több területre tesz majd lehetővé pénzügyi segítségnyújtást. Miután a világjárvány aránytalanul súlyos csapást mért a gazdaság egészére, ezért a szolgáltatási szektor megerősítése, a munkahelyteremtés prioritásként kezelése várható. A fogyasztóvédelmi szemlélet erősödése általában is tendencia, így a fogyasztóvédelmi versenyjog, továbbá a magánjogi jogérvényesítés jelentőségének erősödése várható.

### A tagállamok eltérő érdekei a szakpolitikában

A tagállamok versenypolitikában való együttműködése példaértékű. Magyarország érdeke az adott szakpolitikában<sup>39</sup> egybeesik az uniós érdekekkel, ezért viszonylagosan kevés az együttműködésben a súrlódás. A társulási megállapodásunk<sup>40</sup> kihirdetéséről szóló 1994. évi I. törvény 67–69. cikkei a versenyjog területén is jogharmonizációs kötelezettséget fogalmaztak meg a magyar törvényhozás számára. E kötelezettségének a hazai jogalkotó eleget is tett. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat követően pedig mind a magyar jogalkotás, mind a magyar jogalkalmazók (Gazdasági Versenyhivatal, bíróságok) lelkes követői voltak az uniós versenyjognak, függetlenül attól, hogy nemzetközi jogi, uniós jogi harmonizációs kötelezettség írta azt elő, vagy praktikus okok álltak mögötte.<sup>41</sup> A versenypolitika legnagyobb szeletének számító antititrösztjog területén Magyarország azért volt kedvező helyzetben már a csatlakozásunkat megelőzően, mert a rendszerváltás utáni első magyar versenytörvény jól leképezte az uniós szabályokat, azaz

<sup>37</sup> Sárjai József – Szilágyi Gabriella: A tagállami versenyhatóságok általi uniós versenyjogi jogérvényesítés egyes intézményi és eljárási kérdései. *Versenytükör*, 10. (2014), 2. 21–29.

<sup>38</sup> A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. Az antititröszt szabályok 1/2003/EK rendelet alapján történő érvényesítésének tíz éve. Eredmények és jövőbeli kilátások. COM(2014)453 végleges (2016. június 15.).

<sup>39</sup> Átfogóan lásd erre a kérdésre: Nagy Csongor István: *Competition Law in Hungary*. Hága, Wolters Kluwer, 2016.

<sup>40</sup> A Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás.

<sup>41</sup> Tóth Tihamér: Jogharmonizáció a magyar versenyjog elmúlt harminc évében. *Állam- és Jogtudomány*, 61. (2020a), 2. 72.

egyfajta jogharmonizáció révén már a tagság keletkezése előtt lehetősége nyílt a piaci szereplőknek alkalmazkodni ezekhez a szabályokhoz.<sup>42</sup>

A magyar versenyjog alapjaként figyelembe vehető a tisztességtelen versenyről szóló 1923. évi V. törvénycikk, majd a gazdasági versenyt szabályozó megállapodásokról szóló 1931. évi XX. törvénycikk<sup>43</sup> után már a piacgazdaság követelményeinek is megfelelő első versenytörvényünk csak 1990 végén született.<sup>44</sup> Ezt váltotta fel az 1997. január 1-jétől hatályba lépett 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról, amely napjainkig számos módosításon esett át, főként azért, hogy a magyar szabályok az európai megfelelőikhez közeledjenek. A tovább folytatódó jogharmonizációnak több fontos és észszerű indoka is volt.<sup>45</sup> Egyrészt az a remény, hogy a külföldi vállalkozások befektetési hajlandóságát ösztönözni fogja az, ha azok ugyanolyan szabályozási környezettel szembesülnek Magyarországon, mint más uniós államban. Másrészt a magyar vállalkozások számára is előnyös lehet az, ha megismerik és betartják a magyar versenyszabályokat, mivel akkor az uniós vonatkozó rendelkezéseknek való megfelelés sem okoz nehézséget számukra.<sup>46</sup>

Az állami támogatások területén azonban jelentős újdonságokat hozott az Unióhoz való csatlakozásunk. A támogatások és azok versenyjogi ellenőrzése sok kihívás elé állította azokat a hatóságokat, amelyek a források elosztásában és felhasználásuk szabályosságának ellenőrzésében közreműködnek, és nehézségekkel számolhattak a támogatott vállalkozások is. Ezen a területen a számos szabálytalansági eljárás és visszafizettetés mutatja, hogy vannak gyakorlati problémák.

A versenyjog érvényesülésében az együttműködések területén igen jelentős súlyt képvisel az ECN. Ennek keretében a Bizottság átadja a tagállamok versenyhatóságainak az általa a jogsértés megállapítása és megszüntetése,<sup>47</sup> az ideiglenes intézkedések alkalmazása,<sup>48</sup> a kötelezettségvállalások elfogadása esetén,<sup>49</sup> az EUMSZ 101. és 102. cikke alkalmazhatatlanságának kimondása,<sup>50</sup> valamint az 1/1003/EK tanácsi rendelet 29. cikk (1) bekezdésében szabályozott, egyedi esetekben alkalmazott, mentességre vonatkozó visszavonás céljából összegyűjtött legfontosabb dokumentumok másolatait. Ezenkívül a Bizottság a tagállam versenyhatóságának kérelmére az ügy értékeléséhez szükséges egyéb meglévő dokumentumok másolatát is rendelkezésre bocsátja.<sup>51</sup> Az ECN biztosítja a Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai közötti hatékony

<sup>42</sup> Tóth (2020a): i. m. 72–92.

<sup>43</sup> Elemzésére lásd: A magyarországi kartellszabályozás története. Az 1931. évi XX. törvénycikk létrejöttét vizsgáló SZTE–PKKE-kutatócsoport 2015 évi kutatási jelentése. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám. A magyarországi kartellszabályozás története. Az 1931. évi XX. törvénycikk létrejöttét vizsgáló SZTE–PKKE-kutatócsoport 2015. évi kutatási jelentésében.

<sup>44</sup> 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról. (Hatályos: 1991. január 1-jétől.)

<sup>45</sup> Decsák Péter – Sári József – Szilágyi Gabriella: A 10 éves uniós tagság tapasztalatai a GVH jogalkalmazásának tükrében. *Versenytükör*, 10. (2014), 1. 19.

<sup>46</sup> Dán Judit: A belső piac működését segítő, határokon átnyúló együttműködések. In Gombos Katalin – Simon Károly László (szerk.): *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 143.

<sup>47</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 7. cikk.

<sup>48</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 8. cikk.

<sup>49</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 9. cikk.

<sup>50</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 10. cikk.

<sup>51</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 11. cikk (2).

ügyelosztást is (eszközeként jól funkcionál a Bizottság értesítése az eljárási cselekményekről, amely információ más tagállamok versenyhatóságai számára is rendelkezésre bocsátható<sup>52</sup>).

A Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai közötti kooperáció fontos sarokköve, hogy a tagállami versenyhatóságok a jogsértés befejezésére felszólító határozat elfogadása, kötelezettségvállalások elfogadása vagy a csoportmentességről szóló rendeletből származó előny visszavonása előtt értesítik a Bizottságot. Így a Bizottság lehetőséget kap a korábbi joggyakorlattal ellentétes határozatok meghozatalának megakadályozására. Kapcsolódik ehhez az a lehetőség is, hogy a tagállamok versenyhatóságai az uniós jog alkalmazásával járó bármely ügyben konzultálhatnak a Bizottsággal.

Működik a Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai közötti, az EUMSZ 101. és 102. cikkének alkalmazásával összefüggő információcsere és az előzetes értesítés nélküli helyszíni vizsgálatok („*hajnali rajtaütések*”) során történő segítségnyújtás. Az együttműködés során érvényesül a bizalmas információk védelme.

Az engedekekenységi politika területén az ECN 2006-ban megalkotott egy úgynevezett modellprogramot, amelynek célja az volt, hogy megszüntesse az ECN-ben részes versenyhatóságok által alkalmazott engedekekenységi politikák különbözőségeit. Ezt 2012-ben vizsgálták felül. A Modell Engedekekenységi Programmal az engedekekenység területén megvalósult, tagállamok közötti konvergencia példaértékű.<sup>53</sup> Már az Európai Bizottság ECN+ irányelvjavaslatának<sup>54</sup> az engedekekenységgel foglalkozó VI. fejezete is, túlmutatva az önkéntes jogközelítésen, kötelezővé tette az ECN engedekekenységi mintaprogramjának az elveit. A végül 2018. december 11-én elfogadott és 2019. február 4-től hatályos ECN+ irányelv<sup>55</sup> ugyanezen a platformon maradt.<sup>56</sup> Az engedekekenységi politika keretében biztosítaniuk kell a tagállamoknak azt, hogy a kartellben részes vállalkozások mind a bírság elengedése, mind annak csökkentése iránt kérelmet nyújthassanak be. Az ECN+ irányelv nem végleges előzetes kérelmekről szóló 22. cikke lehetővé teszi, hogy az az engedekekenységi kérelmező, amelyik a Bizottságnál engedekekenységért folyamodott, a nemzeti versenyhatóságnál is benyújthassa a kérelmét ugyanazon titkos kartellre vonatkozóan, feltéve, hogy a kérelem háromnál több tagállamot érint. A vállalkozások egyik legfontosabb várakozása viszont az úgynevezett egyablakos rendszer, amelyben a Bizottsághoz történő bejelentkezés időpontja lett volna irányadó a tagállami versenyhatóságok számára is, nem valósult meg végül. Ennek megfelelően a vállalkozások felelőssége maradt az, hogy az engedekekenységi iratokat egyidejűleg benyújtsák minden érintett nemzeti versenyhatóságnak is.<sup>57</sup>

Az engedekekenységi szabályok a vállalkozások számára jelentenek bírságcsökkentést vagy bírságelengedést, a vállalkozás tevékenységét irányító természetes személyeknek viszont nem. Ezért a tagállamoknak biztosítaniuk kell azt is, hogy a mentesség iránti kérelmezők jelenlegi

<sup>52</sup> 1/2003/EK tanácsi rendelet 11. cikk (3).

<sup>53</sup> Sára–Szilágyi (2014): i. m. 28.

<sup>54</sup> Európai Bizottság: Az Európai Bizottság javaslata az Európai Parlament és Tanács „a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogalkalmazás és a belső piac megfelelő működésének biztosítása céljából történő megerősítéséről” szóló irányelvére. [é. n.].

<sup>55</sup> Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2019/1 irányelve (2018. december 11.) a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogérvényesítés céljából történő megerősítéséről és a belső piac megfelelő működésének biztosításáról.

<sup>56</sup> Az irányelv nemzeti jogba történő átültetésére 2 év áll a tagállamok rendelkezésére.

<sup>57</sup> Szilágyi Gabriella: Az ECN+ irányelv és várható hatása a magyar versenyszabályozásra. *Versenytükör*, 15. (2019), 1. 56.

és volt alkalmazottai és vezetői védelemben részesülhessenek a közigazgatási és büntetőjogi szankciók alól, valamint a kartellben való részvételük miatt nem büntetőbírósi eljárásban kiszabott szankciók alól, ha együttműködnek a versenyhatósággal, és a büntetőeljárás megindulását megelőzi a mentesség iránti kérelem versenyhatósághoz történő benyújtása. Az ECN+ irányelv 23. cikke a bírság alóli mentesség iránti kérelmek és a természetes személyekkel szembeni szankciók kölcsönhatásáról szól. A hatályos magyar szabályozás a büntetőjog keretében biztosítja a természetes személyek ilyen típusú védelmét.<sup>58</sup>

A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése terén megvalósul az „*egyablakos kiszolgálás*” (*one-stop-shop* elv), amely érvényesüléséhez fontos a küszöbszámokon alapuló merev hatásköri elhatárolás korrekciójaként az áttételi rendszer. A tagállami versenyhatóságok nemcsak az áttételi egyeztetések, hanem a saját országuk piacait érintő ügyekben is kifejtethetik véleményüket, amelyet a Bizottság figyelembe szokott venni.<sup>59</sup>

## Következtetések

A versenypolitika versenyjogi szabályai többpólusúak. A tagállami versenyjogokhoz képest az uniós versenyjog sajátossága, hogy az állami szférára, elsősorban az állami vállalatokra és állami támogatásokra vonatkozó szabályokat is tartalmaz. Emellett a klasszikus antitröszt-szabályokat is tartalmazza, és a modern idők terméke, hogy ma már fogyasztóvédelmi versenyjogról szintén beszélhetünk. A versenypolitika szabályozási eszközei többfélék. Vannak *ex ante* eljárások (engedélyezési eljárások például állami támogatások és a fúziós jog területén<sup>60</sup>), és van, amikor csak *ex post* (versenyfelügyeleti eljárások) avatkozunk a piac védelme érdekében az egyedi versenyjogi jogviszonyokba. A versenypolitika a célkitűzéseit is többféle eszközzel éri el: bizonyos tevékenységek, magatartások tiltásával, más területeken pedig a lehető legnagyobb szabadság biztosításával kormányozza a versenyjog szereplőit, a versenytársakat, és e politika eredményeként érvényesülhetnek a fogyasztói szempontok is.

A tisztességtelen verseny elleni szabályok klasszikus csoportja a vállalkozások egymás közötti jogviszonyaira (*B2B: Business to Business*) irányul, azonban új tendencia a vállalkozások és fogyasztók közötti jogviszonyokra (*B2C: Business to Customer*) kiterjesztett versenyjog.

A modern versenyjog célja biztosítani a fogyasztói jólétet azzal, hogy jól működő, külső (állami eredetű) és belső (vállalkozási szintű) torzulásoktól mentes verseny feltételei teremthetők meg; a piacok nyitottak legyenek, ugyanakkor a dinamikus verseny védelme valósuljon meg, és versenyjogi eszközökkel biztosítsák a kisebb piaci szereplők védelmét a nagyok agresszív versenyével szemben.<sup>61</sup>

A versenypolitika jogi vetületén kívül számos más eleme is vizsgálható, ezekről a kérdésekről főként a versenyképességgel összefüggő politikákkal kapcsolatos fejezetekből célszerű

<sup>58</sup> Szilágyi (2019): i. m. 56.

<sup>59</sup> Dán (2020): i. m. 144–163.

<sup>60</sup> Szűcs Anikó Edit: Fúziókontroll az Unióban, avagy emlékeztető bizottsági elutasító határozatok. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017b. 65–74.

<sup>61</sup> Eleanor M. Fox: We Protect Competition, You Protect Competitors. *World Competition*, 26. (2003), 2. 149–165.

tájékozódni, amelyek közül kiemelkedő jelentősége van a GMU-ról szóló következő fejezetnek, amely teret szentel a versenyképességi folyamatok rövid bemutatásának is.

## Felhasznált irodalom

- A magyarországi kartellszabályozás története. Az 1931. évi XX. törvénycikk létrejöttét vizsgáló SZTE–PKKE-kutatócsoport 2015 évi kutatási jelentése. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2014. november 26-i 2014/104/EU irányelve a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról.
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2019/1 irányelve (2018. december 11.) a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogérvényesítés céljából történő megerősítéséről és a belső piac megfelelő működésének biztosításáról
- Bóka János – Gombos Katalin – Papp Tekla – Pomeisl András József: *Commercial and Economic Law in Hungary*. Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2019.
- Boytha Györgyné – Tóth Tihamér (szerk.): *Versenyjog*. Budapest, PPKE JÁK, 2010.
- Dán Judit – Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: *Bevezetés az Európai Unió versenyjogába*. Szeged, JATE Press, 2014.
- Dán Judit: A belső piac működését segítő, határokon átnyúló együttműködések. In Gombos Katalin – Simon Károly László (szerk.): *Hatóságok közötti határon átnyúló együttműködés polgári ügyekben*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 143–163.
- Decsák Péter – Sárjai József – Szilágyi Gabriella: A 10 éves uniós tagság tapasztalatai a GVH jogalkalmazásának tükrében. *Versenytükör*, 10. (2014), 1. 19–30.
- Európai Bizottság: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az antitörzst szabályok 1/2003/EK rendelet alapján történő érvényesítésének tíz éve. Eredmények és jövőbeli kilátások. COM(2014)453 végleges (2016. június 15.)
- Európai Bizottság: Az Európai Bizottság javaslata az Európai Parlament és Tanács „a tagállami versenyhatóságok helyzetének a hatékonyabb jogalkalmazás és a belső piac megfelelő működésének biztosítása céljából történő megerősítéséről” szóló irányelvére. [é. n.]
- Fox, Eleanor M.: We Protect Competition, You Protect Competitors. *World Competition*, 26. (2003), 2. 149–165.
- Gombos Katalin: A Kartelbíróóság és a Kartelbizottság tagjainak élete. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 96–105. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Gombos Katalin: A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 11–14.
- Gombos Katalin: A gazdaság és a jog egyes találkozási pontjai – adalékok az európai fogyasztóvédelmi versenyjoghoz. In Halm Tamás – Hurta Hilda – Koller Boglárka (szerk.): *Gazdasági, politikai és társadalmi kihívások a 21. században. Ünnepi kötet a 65 éves Halmai Péter tiszteletére*. Budapest, Dialóg Campus, 2018. 315–323.
- Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: Fogyasztóvédelem. In Dán Judit – Gombos Katalin – Kertészné Váradi Szilvia: *Bevezetés az Európai Unió versenyjogába*. Szeged, JATE Press, 2014. 107–124.

- Gombos Katalin– Szűcs Anikó Edit: State Aid in the Times of COVID-19 Pandemic. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, 9. (2021), 1. 74–90. Online: <https://doi.org/10.5553/HYIEL/266627012021009001005>
- Homoki-Nagy Mária: Megjegyzések a kartellmagánjog történetéhez. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 39–52. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Jerney Leona: A kartelljogi jogsértések magánjogi jogkövetkezményei. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 49–56.
- Kovács György: A kartellkérdés gazdaságelméleti és gazdaságpolitikai háttere a két világháború közötti magyar közgondolkodásban. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 14–34. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Miskolczi Bodnár Péter: Versenyjogsértéssel okozott károk megtérítése – egy a magyar jog számára iránymutató irányelv átültetése. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 19–48.
- Nagy Csongor István: *Competition Law in Hungary*. Hága, Wolters Kluwer, 2016.
- Pálné Kovács Ilona – Tuka Ágnes – Schmidt Andrea – Vadál Ildikó – Kákai László: *Regionalizmus és területi kormányzás*. Pécs, PTE Bölcsészettudományi Kar Politikai Tanulmányok Tanszék, 2011.
- Sárai József – Szilágyi Gabriella: A tagállami versenyhatóságok általi uniós versenyjogi jogérvényesítés egyes intézményi és eljárási kérdései. *Versenytükör*, 10. (2014), 2. 21–29. Online: [www.gvh.hu/data/cms1030113/Versenytukor\\_2014\\_2.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1030113/Versenytukor_2014_2.pdf)
- Simon Emese Réka: Versengő alapjogok. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 57–63.
- Stipta István: A gazdasági versenyt szabályozó megállapodásokról szóló 1931. évi XX. tc. hazai előzményei. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 53–63. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Szabó István: Az 1931. évi XX. törvénycikk rendes bíróságok előtti gyakorlata. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 64–83. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Szegedi László: *Közigazgatási bírói jogvédelem uniós átalakulás alatt? Eltérő jogvédelmi mércék az EU jogának tagállami és uniós végrehajtása során*. Budapest, HVG-ORAC, 2019.
- Szilágyi Gabriella: Az ECN+ irányelv és várható hatása a magyar versenyszabályozásra. *Versenytükör*, 15. (2019), 1. 51–57. Online: [www.gvh.hu/pfile/file?path=/gvh/kiadvanyok/versenytukor/lapszamok/Versenytukor\\_2019\\_01&inline=true](http://www.gvh.hu/pfile/file?path=/gvh/kiadvanyok/versenytukor/lapszamok/Versenytukor_2019_01&inline=true)
- Szilágyi Pál – Tóth András: A kartellszabályozás történeti fejlődése. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 4–13. Online: [www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gvh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Szörbik Miklós: Az európai állami támogatási szabályok új rendszere: Ulrich Soltész, a *Neue Juristische Wochenschrift* című német jogtudományi folyóirat 2014. évi 43. számában megjelent tanulmánya alapján. *Állami Támogatások Joga*, (2015), 6. 45–62.
- Szűcs Anikó Edit: A versenyjog kiemelt szerepe napjainkban. In Szabó Miklós (szerk.): *Doktoranduszok Fóruma*. Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2017a. 341–347.
- Szűcs Anikó Edit: Fúziókontroll az Unióban, avagy emlékezetes bizottsági elutasító határozatok. In Gombos Katalin (szerk.): *A versenyjog legújabb fejleményei – Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 2017b. 65–74.
- Szűcs Anikó Edit: Az alapjogok érvényesülésének követelménye az Európai Unió Bizottságának helyszíni vizsgálata során. *Acta Humana*, 6. (2018a), 2. 119–127.
- Szűcs Anikó Edit: Judicial Review of the Merger Decisions of the European Commission. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, (2018b), 1. 272–289.

- Tóth András: A magánjogi jogérvényesítés jogintézményének háttere. In Polauf Tamás (szerk.): *Versenyjogi kártérítési perek – Kézikönyv a joggyakorlat számára*. Budapest, Wolters Kluwer, 2018. 33–53.
- Tóth András: Az EU tisztességes eljárásra vonatkozó követelményének érvényesülése a csatlakozást követő magyar versenyfelügyeleti eljárásban. In Miskolczi Bodnár Péter (szerk.): *Az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkat követő hazai és európai jogfejlődés*. Budapest, Wolters Kluwer, 2020. 437–453.
- Tóth Tihamér: *Az Európai Unió versenyjoga*. Budapest, Wolters Kluwer, 2016.
- Tóth Tihamér: *Unió és magyar versenyjog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2020a.
- Tóth Tihamér: Jogharmonizáció a magyar versenyjog elmúlt harminc évében. *Állam- és Jogtudomány*, 61. (2020b), 2. 72–92.
- Varga Norbert: A kartellejárás jog szabályozása és gyakorlata, különös tekintettel a Kartelbíróóság működésére. *Versenytükör*, 12. (2016), 2. különszám, 84–95. Online: [www.gyh.hu/data/cms1033606/Versenytukor\\_2016\\_kulonszam.pdf](http://www.gyh.hu/data/cms1033606/Versenytukor_2016_kulonszam.pdf)
- Vörös Imre: *Az európai versenyjogok kézikönyve*. Budapest, Logod, 1996.
- Whish, Richard – David Bailey: *Competition Law*. Oxford, Oxford University Press, 2015. Online: <https://doi.org/10.1093/law/ocl/9780199660377.001.0001>